

การสังเคราะห์งานวิจัยการสอนตามแนวพุทธ: การวิเคราะห์อภิมาน

พระสันติพงษ์ ทองวิเศษ, อติสร เนาวนนท์
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
อีเมล: tongta9998725@gmail.com

Received: March 30, 2019 Revised: June 27, 2019

Accepted: June 30, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาคุณลักษณะงานวิจัยเกี่ยวกับการสอนตามแนวพุทธ ปีพ.ศ. 2557-2559 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านคุณภาพวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เมื่อพิจารณาแบบรายข้อ พบว่า โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับดีมาก 2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านคุณลักษณะงานวิจัยที่มีผลต่อค่าขนาดอิทธิพลพบว่า งานวิจัยด้านการสอนตามแนวพุทธเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่จะมีค่าขนาดอิทธิพลเป็นลบ ดังนั้น การสอนตามแนวพุทธ จึงช่วยส่งผลต่อ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้เป็นอย่างดียิ่ง และ 3) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เกิดจากการสอนตามแนวพุทธที่นำมาสังเคราะห์มากที่สุด คือ กลุ่มแนวคิดแบบไตรสิกขา

คำสำคัญ: การสอนตามแนวพุทธ, อริยสัจ, ไตรสิกขา, โยนิโสมนสิการ

Synthesis of the Research Following Buddhist Way: Meta-Analysis

Phra Santiphong Thongwiset, Adisorn Naowanondha
Curriculum and Instruction, Nakhon Ratchasima Rajabhat University
e-mail: tongta9998725@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research are to study the features of research on the teaching following Buddhist way from 2014-2016. The research results reveal that: 1) From the results of data analysis on the quality of theses related to the teaching and learning style affecting the effectiveness of study when each item is considered, it is found that the entire picture is in the excellent level., 2) According to the results of data analysis on the research features affecting the size of influence; it is found that the researches of teaching following Buddhist way for developing the learning efficiency of students has mostly negative influence value. Thus, teaching following Buddhist way can influence the development of learning performance very well., 3) The development of learning performance of students occurs from the teaching following Buddhist way most level. it is found that the concept group of Traisikka influence.

Keywords: Synthesis of the Research, Following Buddhist Way, Meta-Analysis

บทนำ

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั้นอยู่กับคนไทยมาโดยตลอด เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนเพียงแต่ไม่ได้ถูกหยิบยกขึ้นมาปฏิบัติกันอย่างจริงจังและไม่กว้างขวางพอในระดับสังคม ดังนั้นเราจึงควรหันกลับมามอง สิ่งที่มีคุณค่า เปี่ยมล้นไปด้วยประโยชน์ ไม่ว่าจะมองมุมไหนก็มองเห็นแต่แง่ดีเป็นประโยชน์ นั่นก็คือธรรมะหรือหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ถ้านำมาประยุกต์ใช้ให้ถูกต้อง จะสามารถเยียวยาช่วยแก้วิกฤติได้ในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะในด้านของการศึกษาเพราะมนุษย์เมื่อเกิดมาแล้วนั้นปฏิเสธไม่ได้ที่จะต้องเรียนรู้ ต้องศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้ เพื่อใช้ในการดำรงชีพและทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งชีวิตที่ดีก็คือ ชีวิตแห่งการศึกษาหรือการฝึกฝนอบรม มนุษย์ต้องศึกษาพัฒนาตนเองไปจนกว่าจะมีชีวิตที่ดีงามโดยสมบูรณ์จนเป็นชีวิตที่อยู่ด้วยปัญญา (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตโต, 2551, น. 188)

การนำกระบวนการเรียนรู้ทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนนั้น ปรากฏว่ามีอยู่บ้างโดยไม่ได้นำปรัชญาพุทธศาสนามาจัดการศึกษาเป็นหลักอย่างเดียวย่างเช่นโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของกระทรวงศึกษาธิการที่ปรารถนาให้เป็นจุดสำคัญของการนำคุณค่านิพพานของพระพุทธศาสนามาสู่สังคมไทย โดยผ่านการจัดสภาพและการเรียนรู้ของโรงเรียนส่วนหลักธรรมต่างๆ นั้นนักการศึกษาสามารถนำทฤษฎีทางครุศาสตร์มาเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ และนำมาใช้สำหรับการเรียนการสอนในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี วิธีสอนตามแนวพระพุทธศาสนาที่มีต้นกำเนิดจากวิธีการในลักษณะนี้ที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุด ได้แก่ การสอนตามขั้นทั้ง 4 ของอริยสัจของสารโฆ บัวศรี และการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการของพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) (กรมวิชาการ, 2545, น. 16)

การสอนตามแนวพุทธนั้นนิยมนำหลักธรรมสำคัญของพระพุทธศาสนาจำนวน 7 หลักธรรมซึ่งถือว่าเป็นทฤษฎีทางการศึกษามาสร้างเป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธ ได้แก่ ปรัตโฆสะ (กัลยาณมิตร) หลักโยนิโสมนสิการหลักไตรสิกขาหลักอริยสัจ 4 หลักอิทธิบาท 4 หลักพรหมวิหาร 4 และหลักภavana 4 (พระพรหมคุณาภรณ์, 2550, น. 621) หลักธรรมที่นิยมนำมาใช้มากที่สุดและเป็นที่น่าสนใจของผู้วิจัยในครั้งนี้ 3 หลักธรรมดังนี้วิธีสอนแบบไตรสิกขาเป็นหลักธรรมที่ใช้ในการฝึกอบรมมนุษย์ทั้งทางกาย วาจา จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญาให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสงบสุข ไตรสิกขานี้เน้นการบูรณาการขององค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน คือ คนจะมีปัญญาเกิดจากการฝึกกำลังใจให้แน่วแน่มิสมาน การที่จะมีสมาธิแน่วแน่ก็ต่อเมื่อร่างกายอยู่ในสภาพปกติอยู่ในระเบียบวินัย อันได้แก่การมีศีล เมื่อทางกายควบคุมสติได้ จิตก็สงบช่วยให้กำลังความคิดความกล้าเกิดปัญญาแจ่มแจ้ง (พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตโต, 2555, น. 545-561)

ความสำคัญของไตรสิกขา คือเป็นหลักปฏิบัติ เพื่อพัฒนาตนเองให้มีชีวิตที่ดีงามด้วยศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อจัดปรับเตรียมลักษณะแห่งความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสมและพร้อมที่จะปฏิบัติดำเนินการ เพื่อให้ก้าวหน้าในชีวิต เพราะไตรสิกขานั้นเป็นกระบวนการในการพัฒนามนุษย์ให้ดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องและการอยู่ร่วมกันอย่างพึ่งพา (นฤมล จันทร์แดง, 2558, น. 33) วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ เป็นการคิดที่ถุกวิธี มีระเบียบ มีเป้าหมาย โดยใช้ปัญญาในการวิเคราะห์ แยกแยะ เปรียบเทียบ

และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในการค้นหาสืบสาวถึงปัญหาสาเหตุของสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลตามความเป็นจริง จนสามารถมองเห็นแนวทางในการตัดสินใจที่จะเลือกสิ่งที่ดีมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม (อรุณ เพชรประไพ, 2557, น. 11-12) เป็นวิธีคิดที่มีมีความสำคัญที่มุ่งกำจัดความไม่รู้และบรรเทาความยากผู้ที่มีโยนิโสมนสิการนั้นต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอไม่หลงไหลกับสิ่งยั่วยู่ต่าง ๆ มองเห็นทั้งด้านที่เป็นคุณและด้านที่เป็นโทษรู้จักพิจารณาตัดสินใจเลือกหาทางออกหรือแนวปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ถูกต้องมีความเหมาะสม เพราะการมีโยนิโสมนสิการคือการใช้ปัญญาเป็นตัวชี้้นำการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของบุคคลไปสู่สิ่งที่ดีงามทั้งต่อตนเองและผู้อื่นถ้าหากบุคคลใดมีปัญหา ก็จะ สามารถเป็นผู้นำทางสังคมให้เกิดความสงบสุขได้ (อรุณ เพชรประไพ, 2557, น. 14) วิธีสอนแบบอริยสัจ เป็นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการเรียนการสอน โดยประยุกต์หลักธรรมอริยสัจ 4 ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค มาใช้เป็นกระบวนการแก้ปัญหา โดยควบคู่กับแนวทางปฏิบัติที่เรียกว่า “กิจใน อริยสัจ 4 อันประกอบด้วยปริญา (กำหนดรู้) ปาหนะ (การละ) สัจฉิกิริยา (การทำให้แจ้ง) และภาวนา (การ เจริญหรือลงมือปฏิบัติ) (จิตนา แชนมณี, 2553, น. 300) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ โดยผู้เรียนพยายามคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ โดยใช้ลำดับขั้นทั้งสี่ขั้นของ อริยสัจสี่ เป็นแนวทางการแก้ปัญหาด้วยตนเอง (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2545, น. 165) รูปแบบ การสอนตามแนวพุทธข้างต้นทั้ง 3 แบบ คือ วิธีสอนแบบไตรสิกขา วิธีสอนแบบโยนิโสมนสิการ และวิธีสอน แบบอริยสัจ ผู้วิจัยจึงตระหนักในคุณค่าของพระพุทธธรรมว่ามีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต การศึกษารวมทั้ง มีความเชื่อมั่นว่า ไม่ว่าจะกาลเวลาจะล่วงเลยไปนานเพียงใดและสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร พุทธธรรมและ พุทธวิธีสอนก็ยังคงใช้ได้ผลอยู่เสมอ สอดคล้องกับนักการศึกษาจำนวนมากเลือกการสอนตามแนวพุทธ มา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ทรงคุณค่าต่อวงการการศึกษาของ ประเทศไทยของเราแต่ความรู้ในเรื่องดังกล่าวยังขาดการรวบรวมและสังเคราะห์ขาดการผสมผสานกันอย่างเป็น ระบบ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนและพัฒนาผู้เรียนอย่าง เต็มศักยภาพ ดังนั้น จึงสนใจจะทำการสังเคราะห์งานวิจัยการสอนตามแนวพุทธของนักการศึกษาในประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2557-2559 เพื่อการรวบรวมองค์ความรู้ดังกล่าว

การสังเคราะห์งานวิจัยเป็นระเบียบวิธีการศึกษาหาข้อเท็จจริงเพื่อตอบปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดย เป็นการนำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยหลายเรื่องที่ศึกษาปัญหาวิจัยเรื่องเดียวกัน มาสรุปให้ได้เป็นคำตอบที่เป็นข้อสรุปการวิจัยที่ต้องการทำให้เกิดความเข้าใจปรากฏการณ์อย่างลุ่มลึกเกินกว่ารับความรู้ความเข้าใจที่นัก วิจัยจะได้จากงานวิจัยแต่ละเรื่องการสังเคราะห์งานวิจัยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การสังเคราะห์เชิงปริมาณ และการสังเคราะห์เชิงคุณภาพ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542, น. 13) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์งานวิจัยเชิงทดลองซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณโดยเลือกใช้วิธีการวิเคราะห์ห่อภิมาณเพราะว่าวิธีดังกล่าวมีสูตรการคำนวณที่ยืดหยุ่นหา ค่างานวิจัยเชิงทดลองที่มีแบบแผน การทดลองแตกต่างกันได้โดยสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย ที่กำหนดขึ้น ซึ่งทำให้ทราบถึงคุณลักษณะของงานวิจัยสามารถคำนวณค่าขนาดนิพจน์ที่ส่งผลให้ค่าขนาด อิทธิพลแตกต่างกันต่อไป

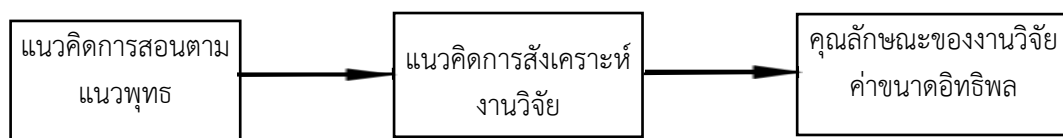

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาคุณลักษณะงานวิจัยเกี่ยวกับการสอนตามแนวพุทธ แล้วคัดงานวิจัยด้าน การสอนตามแนวพุทธที่มีต่อค่าขนาดอิทธิพล ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการสอน และการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557-2559

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์ห่อภิมาณ และตัวแปรตามอาศัยแนวคิดทฤษฎีในการคำนวณค่าขนาดอิทธิพลของ (Glass, McGaw, Smith, 1981, p. 11) กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ งานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนแนวพุทธ

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ งานวิจัยในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557-2559 เกี่ยวกับการเรียนการสอนแนวพุทธการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) คัดเลือกจากประชากรโดยวิธีเลือกตามเกณฑ์ในการคัดเลือกวิทยานิพนธ์ที่ผู้วิจัยกำหนด โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกวิทยานิพนธ์ดังนี้

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนตามแนวพุทธ ซึ่งเลือกมาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งมีคุณสมบัติ คือ งานวิจัยที่ศึกษา ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการเรียนการสอน และตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.2.2 เป็นงานวิจัยที่มีรายงานสถิติพื้นฐานและสถิติที่เป็นผลจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติที่เพียงพอต่อการนำไปสังเคราะห์งานวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบบันทึกวิทยานิพนธ์ระดับเล่ม แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านข้อมูลทั่วไปของคุณลักษณะวิทยานิพนธ์ ด้านเนื้อหาสาระของการวิจัย และด้านวิธีวิทยาการวิจัย

2.2 แบบประเมินคุณภาพงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนตามแนวพุทธที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยศึกษาจากงลักษณะ วิรัชชัย (2542, น. 399) มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ 0 คือ คุณภาพงานวิจัยต่ำ ถึง 4 คือ คุณภาพงานวิจัยสูงและเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพงานวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1. สํารวจรายชื่อวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวกับรูปแบบการสอนแนวพุทธ จากการสืบค้นฐานข้อมูลของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

3.2 เลือกหัวข้อวิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวกับรูปแบบการสอนตามแนวพุทธ คือ โยนิโสมนัสสิกการไตรสิกขา และอริยสัจ

3.3 อ่านวิทยานิพนธ์ที่เลือกมาจากการสืบค้น เบื้องต้น 1 รอบ เพื่อตรวจสอบเนื้อหาในวิทยานิพนธ์นั้นว่ามีคุณสมบัติที่ผู้วิจัยต้องการหรือไม่ และมีเนื้อหาสาระครบถ้วนเพียงพอที่จะนำมาสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ได้ เพื่อจะนำไปเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.4 เมื่อได้วิทยานิพนธ์ที่มีคุณสมบัติพอที่จะนำมาสังเคราะห์ทำการอ่านโดยละเอียด เพื่อประเมินคุณภาพวิทยานิพนธ์ตามแบบประเมินคุณภาพงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนตามแนวพุทธที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนตามแนวพุทธเพื่อการสังเคราะห์งานวิจัยการสอนตามแนวพุทธการวิเคราะห์หรืออภิมาณจำนวน 17 เล่ม

3.5 อ่านวิจัยโดยละเอียด และบันทึกข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ลงในแบบบันทึกคุณลักษณะวิทยานิพนธ์

3.6 เตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ โดยทำการลงรหัสตัวแปรการวิเคราะห์ข้อมูลก่อนทำการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยทำการคัดเลือกวิทยานิพนธ์จากแบบสรุปลวิทยานิพนธ์รวบรวมข้อมูลวิทยานิพนธ์อีกครั้งหนึ่ง โดยใช้เกณฑ์ คือ การทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวนของงานวิจัยหลังจากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การคำนวณขนาดอิทธิพลตามวิธีของ Glass ซึ่งมีการดำเนินการวิเคราะห์เป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

3.6.1 วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อให้ทราบลักษณะการแจกแจงของตัวแปรคุณลักษณะวิทยานิพนธ์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของวิทยานิพนธ์ ด้านรายละเอียดเกี่ยวกับคุณลักษณะวิทยานิพนธ์ ด้านเนื้อหาสาระด้านคุณลักษณะวิทยานิพนธ์ด้านวิธีวิทยาการวิจัย และด้านคุณภาพของวิทยานิพนธ์

3.6.2. วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบปัญหาการวิจัย โดยการหาค่าขนาดอิทธิพลด้วยวิธีของ Glass การวิเคราะห์อภิมาณ สรุปได้ว่า เป็นวิธีการทางสถิติที่ใช้การสังเคราะห์ผลการวิจัยเชิงปริมาณหลายๆ เรื่องที่ศึกษาปัญหาการวิจัยเรื่องเดียวกันโดยไม่ต้องมีการศึกษาข้อมูลเดิมของงานวิจัยแต่ใช้ผลการวิจัยและรายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัยทั้งหมดเป็นข้อมูลโดยใช้งานวิจัยแต่ละเป็นหน่วยการวิเคราะห์และมีเป้าหมาย

ที่จะสังเคราะห์ สรุปผลการวิจัยเพื่อตอบปัญหาการวิจัยคือ การประมาณค่าขนาดอิทธิพล (Effect size : \bar{d}) เพื่อประมาณค่าขนาดอิทธิพลตามสูตรของ (Glass et al, 1981, p. 29)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ด้านข้อมูลทั่วไปของคุณลักษณะวิทยานิพนธ์ ได้แก่ 1) ตัวแปรปีที่พิมพ์ พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2557 (13 เล่ม) 2) ตัวแปรสถาบันที่ผลิตงานวิจัย พบว่า เป็นงานวิจัยของมหาวิทยาลัยมหาสารคามมากที่สุด (5 เล่ม) 3) ตัวแปรสาขา ที่ผลิตงานวิจัย พบว่า สาขาที่ผลิตงานวิจัยมากที่สุดคือ สาขาหลักสูตรและการสอน (8 เล่ม) 4) ตัวแปรจำนวนหน้าทั้งหมด พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มีจำนวนหน้าทั้งหมด 151-200 หน้า (7 เล่ม) และ 5) ตัวแปรจำนวนหน้าไม่รวมภาคผนวก พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มีจำนวนหน้าไม่รวมภาคผนวก 101-150 หน้า (7 เล่ม)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ด้านเนื้อหาสาระของการวิจัย ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ พบว่า การเปรียบเทียบและพัฒนามากที่สุด (8 เล่ม) 2) แนวคิด/ทฤษฎีการเรียนการสอนตามแนวพุทธ พบว่า ไตรสิกขามากที่สุด (7 เล่ม) 3) จำนวนแนวคิด/ทฤษฎี การเรียนการสอนตามแนวพุทธพบว่า ทั้งหมดมีจำนวน 1 แนวคิด 4) แนวคิด/ทฤษฎีการเรียนการสอนอื่นๆ พบว่า ไม่ระบุมากที่สุด (9 เล่ม) และ 5) ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า 21-30 ชั่วโมงมากที่สุด (8 เล่ม)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ด้านวิธีวิทยาการวิจัย ได้แก่ 1) สมมุติฐาน พบว่า สมมุติฐานแบบมีทิศทางมากที่สุด (8 เล่ม) 2) จำนวนสมมุติฐานพบว่าจำนวน 0 สมมุติฐานมากที่สุด (7 เล่ม) 3) กลุ่มตัวอย่าง พบว่า ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มากที่สุด (6 เล่ม) 4) ขนาด พบว่า 11-30 คน มากที่สุด (7 เล่ม) 5) ประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยพบว่าไม่ระบุมากที่สุด (9 เล่ม) 6) จำนวนเครื่องมือที่ใช้พบว่าจำนวน 3 เครื่องมือที่ใช้มากที่สุด (5 เล่ม) 7) ประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า แบบทดสอบ และแบบวัดมากที่สุด (5 เล่ม) 8) ประเภทสถิติที่ใช้พบว่า t-test dependent มากที่สุด (7 เล่ม) 9) งานวิจัยที่พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า มากที่สุด (13 เล่ม) และ 10) คะแนนในการประเมิน/คุณภาพงานวิจัยพบว่า ต่ำกว่า 2.00 มากที่สุด และ 2.01-3.00 (6 เล่ม)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านคุณภาพวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อพิจารณาแบบรายข้อ พบว่าโดยภาพรวมแล้วพบว่า อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 3.24 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.66 ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านคุณลักษณะงานวิจัยที่มีผลต่อค่าขนาดอิทธิพล โดยแบ่งตามกลุ่มการสอนตามแนวพุทธ พบว่า ส่วนใหญ่จะมีค่าขนาดอิทธิพลเป็นลบ แสดงว่า ตัวแปรจัดกระทำที่เกี่ยวข้องมีอิทธิพลทำให้ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ดังนั้น การสอนตามแนวพุทธ จึงช่วยส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านคุณภาพวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พิจารณาแบบรายข้อ พบว่า โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับดีมาก
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านคุณลักษณะงานวิจัยที่มีผลต่อค่าขนาดอิทธิพล พบว่า งานวิจัยด้านการสอนตามแนวพุทธเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่จะมีค่าขนาดอิทธิพลเป็นลบ ดังนั้น การสอนตามแนวพุทธ จึงช่วยส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้เป็นอย่างดี
3. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เกิดจากการสอนตามแนวพุทธที่นำมาสังเคราะห์มากที่สุด คือ กลุ่มแนวคิดแบบไตรสิกขา

อภิปรายผล

1. กลุ่มแนวคิดแบบไตรสิกขามีผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เสริมสร้างความรับผิดชอบต่อการเรียน และควมมีวินัยในการปฏิบัติงานนอกจากนี้ยังส่งเสริมการพัฒนา การคิดแบบอภิปัญญา และสร้างเสริมจิตสาธารณะเนื่องจากเป็นวิธีการสอนที่มีนำเอาหลักไตรสิกขา หรือศีล สมาธิและปัญญา มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นด้านของศีลหรือพฤติกรรมสมาธิ (การฝึกจิต) และปัญญา (ปัญญา รู้แจ้ง) ทั้งนี้เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดปัญญา การสอนแบบไตรสิกขามีความเชื่อว่าคนจะมีปัญญาเกิดจากการฝึกกำลังใจให้แน่วแน่เป็นจุดเดียวตัดสิ่งรบกวนอื่นๆ ออกจากความคิดและจิตใจ มีสมาธิ การที่จะมีสมาธิแน่วแน่ก็ต่อเมื่อร่างกายอยู่ในสภาพปกติ อยู่ในระเบียบวินัย อันได้แก่ การมีศีล เมื่อทางกายควบคุมสติได้ จิตใจก็สงบช่วยให้กำลังความคิดคมกล้า เกิดปัญญา รู้แจ้ง มีความคิดในเรื่องนั้นได้ถูกต้องตามความเป็นจริงนำไปสู่ปรัชญาเชิงอารมณ์ตามแนวพุทธศาสนาและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี และสอดคล้องกับผลการวิจัย การพัฒนาคู่มือการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อการเรียนคณิตศาสตร์ความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา คณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (นฤมล จันทร์แดง, 2558)

2. กลุ่มแนวคิดแบบโยนิโสมนสิการ มีผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณการคิดแบบคุณโทษ และทางออก และเจตคติต่อการเรียนรู้ เนื่องจากการสอนโดยการนำวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ 10 วิธี มาใช้เพื่อคิดแก้ปัญหาในสถานการณ์นั้นๆ จะทำให้ตัดสินใจได้ด้วยความมั่นใจและเกิดความภูมิใจในตนเอง อีกทั้งยังสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขและสอดคล้องกับผลการวิจัยการพัฒนาบทเรียนเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับการคิดแบบโยนิโสมนสิการที่มีต่อความรับผิดชอบทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (รังรอง วกัณฑ์เพชร, 2557)

3. กลุ่มแนวคิดแบบอริยสัจ มีผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหา การคิดแก้ปัญหา การคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ความ

ฉลาดทางอารมณ์ และเจตคติต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้มีการจัด การชีวิตให้เหมาะสมกับสถานะภาพของการเป็นนักเรียน และมีความตระหนักต่อพฤติกรรมที่ดีต่อสังคม เนื่องจากเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากการวิเคราะห์ผลไปหาเหตุ ในประเด็นปัญหาที่พบ และคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง โดยนำหลักพุทธธรรมมาใช้เป็นกระบวนการแก้ปัญหาที่สามารถพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนและสอดคล้องกับผลการวิจัยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ CIPPA (เพ็ญศิริ ภูมิสายตร, 2558)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1.1 การนำตัวแปรคุณลักษณะงานวิจัย ตัวแปรจัดกระทำที่เกี่ยวข้องซึ่งมีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยขนาดอิทธิพลไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ควรคำนึงถึงบริบทอื่นๆ ของชั้นเรียน

1.2 ควรศึกษาและทำความเข้าใจในตัวแปรที่จะนำไปปรับใช้ในชั้นเรียน

1.3 ผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจในหลักธรรมและรูปแบบการสอนตามแนวพุทธศึกษาถึงคุณลักษณะเฉพาะของกลุ่มแนวคิดการสอนตามแนวพุทธว่าเหมาะสมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ใด และเหมาะสมกับนักเรียนในระดับชั้นใด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การสอนตามแนวพุทธนี้ เพื่อให้ได้ประโยชน์อย่างเต็มศักยภาพ ผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจในหลักธรรมและรูปแบบการสอนตามแนวพุทธศึกษาถึงคุณลักษณะเฉพาะของกลุ่มแนวคิดการสอนตามแนวพุทธอย่างทอ่งแท้

2.2 ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำการสอนตามแนวพุทธบูรณาการกับการสอนตามแนวคิด/ทฤษฎีอื่นๆ เพื่อพัฒนาผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่อไป

2.3 ควรมีการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิด/ทฤษฎีอื่นๆ ต่อไป เช่น แนวคิดการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ทิตินา เขมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล จันทร์แดง. (2558). *การพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อการเรียนคณิตศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่4. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).*
- พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ป ยุตโต. (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: เอสอาร์ พรินติ้งแมสโปรดักส์.
- _____. (2555). *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย*. กรุงเทพฯ: กองทุนป อ ยุตโต เพื่อเชิดชูธรรม.
- _____. (2550). *มองสันติภาพโลกผ่านภูมิหลังอารยธรรมโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ: พิมพ์สวย.
- พิสนุ พองศรี.(2552). *วิจัยชั้นเรียนหลักการและเทคนิคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ต้นแก้ว.
- เพ็ญศิริ ภูมิสายคร. (2558). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบ CIPPA. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).*
- รังรอง วักดิ์เพชร. (2557). *การพัฒนาบทเรียนเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษร่วมกับการคิดแบบโยนิโลมนสิการที่มีต่อความรับผิดชอบทางการเรียน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).*
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2545). *วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- อรุณ เพชรประไพ. (2557). *ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวโยนิโลมนสิการที่มีต่อความสามารถ ในการคิดวิจารณ์ญาณ เรื่อง กฎหมายจราจรสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร).*

Glass, V., McGaw, B., Smith, M. L. (1981). *Meta-analysis in social research*. Michigan: Sage.